

ט"ז באדר תש"ע
2 במרס 2010

לחברי הסגל האקדמי שלום,

לדברי המדען הראשי של משרד החינוך בשבוע שעבר היו תגובות רבות של אנשים בקהילה המדעית, ביניהם כמה מחברינו.

יחד עם זאת, אנו סבורים שחומרת הדברים מחייבת תגובה מערכתית של האוניברסיטה העברית כמוסד הוראה ומחקר. לפיכך אנו מבקשים את כל חברי הסגל להפסיק את מהלך הלימודים הרגיל מחר, יום רביעי 3 במרס 2010, בשעה 12:30 ולהקדיש מספר דקות לקרוא לתלמידים את מכתבנו המצורף כאן.

בברכה,

ד"ר סטרומוזה
שרה סטרומוזה
רקטור

מנחם בן-טשון
נשיא

ט"ז באדר תש"ע
2 במרץ 2010

לתלמידי ותלמידות האוניברסיטה העברית

ביקשנו להפסיק היום את מהלך הלימודים למספר דקות, כדי להגיב על דבריו של המדען הראשי של משרד החינוך על תורת האבולוציה ועל מדעי החיים והסביבה.

בשבוע שעבר פורסם בהארץ כי המדען הראשי, ד"ר גבי אביטל, סובר כי "יש כאלה שעבורם האבולוציה היא דת והם לא מוכנים לשמוע שום דבר אחר. חלק מהחובה שלי, במסגרת תפקידי במשרד החינוך, היא לבדוק את תוכניות הלימודים וספרי הלימוד" וכי "אם בספרי הלימוד יכתבו באופן מפורש שמוצא האדם מהקוף - ארצה שהתלמידים ייחשפו לדעות אחרות ויתמודדו אתן". בראיון אחר שפורסם באתר של "מכון מאיר" הוא הסביר כי "תחום אחר של המדע שהוא בעייתי זה הביולוגיה או מדעי החיים והסביבה. יש שם המון יסודות שעומדים על כרעיים של תרנגולת" ובמאמר פרי עטו ב"ישראל היום" תקף גם את המצביעים על התחממות גלובלית והציע למדענים "לא להשתתף במסע ההפחדה שכל כולו נשען על בסיס מדעי מפוקפק".

כמוסד מדעי אנו רואים חובה להגיב על דברים תמורים אלו המזלזלים בכלל השיטה המדעית.

שיטה זו בנויה על איסוף קפדני של תצפיות, הסברתן בצורה שיטתית על ידי תיאורים מדעיות ובדיקה מתמדת של התיאורים לאור תצפיות נוספות והבנות חדשות. דבריו של ד"ר אביטל מעידים על בלבול ועירוב בין דעות ואמונות לבין דיון רציונלי מבוסס עובדות. ערבוב כזה הוא מסוכן. יש להתריע עליו ולהיזהר ממנו הן במהלך העבודה המדעית והן בהוראת המדעים.

ככל תורה מדעית גם תורת האבולוציה מבוססת על מספר עצום של תצפיות, ניסויים ועבודה תיאורטית במגוון גישות מחקר. עדויות אלו תומכות באופן חזק וברור ביותר ברעיון הבסיסי כי מוצא האדם ותכונותיו, בדומה למוצא מינים אחרים ותכונותיהם, משקף תהליכים אבולוציוניים: השתנות ממוצא משותף בדרך הברירה הטבעית.

במהלך השנים, הועמדה תורת האבולוציה במבחן נוקב ועמדה בהצלחה במספר עצום של ניסיונות הפרכה תוך שימוש באותן שיטות ואותם עקרונות המשמשים את כלל מדעי הטבע. ההתייחסות לתורת האבולוציה כאל "תיאוריה" נובעת מדרכו זו של המדע לבחון כל הסבר. "תיאורית האבולוציה" תקפה כמו התיאוריות של היחסות, הקוונטים, הקשר הכימי, או טקטוניקת הלוחות, תורות שעליהן מושתתים רבים מהישגי המדע המודרני. הישגים מדעיים מרשימים כמו פענוח הגנום ויישומים מוכרים כמו קביעת הורות, הבנת הבסיס הגנטי של מחלות, או גילוי נפט ומחצבים נובעים במידה זו או אחרת מההבנות שהביאה תורת האבולוציה.

גם המחקר המדעי בנושא שינויי האקלים נערך על פי הכללים המדעיים המקובלים. גם כאן, קיימות שאלות פתוחות בחזית המחקר ויש מחלוקות מדעיות בעניין הסיבות להתחממות, השפעת הפחמן הדו חמצני והמגמות הצפויות בעתיד. גם אם יש עדיין כמה סימני שאלה בהסברים המקובלים, הסכנה הגלומה בתהליכי התחממות כדור הארץ ועליית מפלס פני הים כה גדולה שאסור לבטלם במחי יד. גם כאן נתקדם להבנות נכונות רק דרך דיון רציונלי ומבוסס עובדות ולא באמירות מתלהמות.

לכן, אנו מסתייגים בתוקף מגישתו של ד"ר אביטל למדע ולחינוך ומצטערים שמי שמכהן בתפקיד המדען הראשי אינו מבחין בין מחקר מדעי מבוסס לאמונות ודעות. יש מקום לשתי הגישות ושתיהן נלמדות במערכת החינוך, כמו גם באוניברסיטה, אך אין לערב ולבלבל ביניהן. אנו קוראים לשר החינוך לוודא כי הבחנות אלו הן נחלת כלל הנהלת משרדו ולהבטיח כי בכל בתי הספר בארץ ילמדו את דרך העבודה המדעית וכי כל תלמידי ישראל יידעו להעריך נכונה את חשיבות המדע בכלל ולימודי האבולוציה והסביבה בפרט.

בברכה,

שרה סטרומה
רקטור

מנחם בן-ששון
נשיא